PRZEGLĄD WSCHODNIOEUROPEJSKI XI/1 2020: 209–218

Beata Siwek
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0742-3431
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ALEKSANDER BARSZCZEWSKI: UCZONY I POETA (W 90. ROCZNICĘ URODZIN)

Alexander Barshchewski: A Scholar and a Poet (on the 90th anniversary of his birth)

Słowa kluczowe: literatura białoruska, działalność naukowa, poezja, pogranicze, mała ojczyzna, tożsamość

Keywords: Belarusian literature, scientific activity, poetry, borderland, homeland, identity

Abstract: This article discloses scientific, organizational, didactic and literary activity of the most outstanding Belarusian scientist, a professor of the University of Warsaw and, for many years, the head of the Department of Belarusian Studies – Alexander Barshchewski. In the article his academic achievements were outlined, the most important directions of his researches were presented and a special attention has been drawn not only to multidimensionality and interdisciplinarity of issues and problems that he had been taking up in his monographs and scientific articles, but also to impressive didactic and organizational achievements that resulted in numerous awards and prizes. Also, his poetic work has been synthetically presented and the most significant themes and motives of his lyrics, that impresses with the subtlety of artistic expression, the power of emotions and the concentration on spiritual reality, has been determined.

W historii polskiej i światowej białorutenistyki prof. Aleksander Barszczewski zajmuje miejsce wyjątkowe, a owa wyjątkowość zaznacza się na wielu różnych płaszczyznach. Jest on bowiem nie tylko wybitnym historykiem literatury, prekursorem badań białorutenistycznych w Polsce, lecz także poetą, wrażliwym i subtelnym lirykiem, którego twórczość mieni się wielością barw, odcieni, sensów.

Urodził się 2 listopada 1930 roku w miejscowości Bondary na Białostocczyźnie. To z tą ziemią od dzieciństwa czuł się związany w sposób szczególny, to do niej będzie powracał we wspomnieniach i literackich obrazach poruszających siłą przeżyć i intensywnością wewnętrznych napięć:

Мой Беластоцкі край, мая Айчына,
З табою звязаны мой лёс і доля.
Люблю твае лясы, люблю твае даліны,
Кахаю шчыра бацькаўскае поле.

Калышацца ў напевах песні роднай
І мыеш твар у промнях залацістых.
І толькі тут заўсёды я свабодны,
І толькі тут душой заўсёды чысты.
(Barski, 2015, 361)

Jego droga do kariery naukowej nie była prosta. Naukę w szkole powszechnej przerwała wojna, edukację podstawową finalizował dopiero w okresie powojennym, a w latach 1949-1951 uczył się w Uniwersyteckim Studium Przygotowania w Lublinie. Po jego ukończeniu związał na kilka lat swoje losy z Uniwersytetem Łódzkim, na którym w latach 1951-1955 studiował filologię rosyjską. Szczególne znaczenie w naukowej biografii Aleksandra Barszczewskiego miał rok 1956. W tym roku prof. Antonina Obrębska-Jabłońska, wybitna językoznawczyni, slawistka, utworzyła na Uniwersytecie Warszawskim Katedrę Filologii Białoruskiej, z którą Badacz na wiele lat związał swoje losy (Timoszuk 2006, 9). To tu w 1966 roku obronił pracę doktorską pt. „Jakub Kołas – dzieje twórczości 1906-1930" napisaną pod kierunkiem naukowym prof. Mariana Jakóbca, a po 20 latach pracę habilitacyjną „Białoruska obrzędowość i folklor wschodniej Białostocczyzny: narodziny, wesele, śmierć", która stanowiła efekt jego długich poszukiwań badawczych. W 2002 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nauk humanistycznych.

Naukowe i organizacyjne pasje Aleksandra Barszczewskiego zostały dostrzeżone przez jego współpracowników-mistrzów bardzo szybko. Już bowiem w 1975 roku został powołany na stanowisko kierownika Katedry Filologii Białoruskiej UW i funkcję tę pełnił niemal 30 lat z wielkim oddaniem, wyznaczając nowe tendencje badań białorutenistycznych, ukierunkowane w szczególności na problematykę polsko-białoruskich związków literackich i kulturowych oraz białoruską literaturę emigracyjną, która jedynie marginalnie pojawiała się dotychczas w polu zainteresowań historyków literatury. Ogromną zasługą prof. Barszczewskiego był także otwarty dialog z innymi ośrodkami białorutenistycznymi i slawistycznymi, co umożliwiło realizację wspólnych projektów naukowych, zarówno publikacyjnych, jak i konferencyjnych. Do najważniejszych bez wątpienia należy zaliczyć zainicjowanie w 1993 roku cyklicznej Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Droga ku wzajemności" oraz rocznika „Acta Albaruthenica", na łamach którego publikowali swoje artykuły najwybitniejsi polscy i zagraniczni białoruteniści, m.in. Elżbieta Smułkowa, Adam Maldzis, Arnold McMillin, Herman Bieder, András Zoltán, Bazyli Tichoniuk, Mikołaj Timoszuk, Nina Barszczewska, Mikołaj Chaustowicz, Michał Sajewicz, Piotr Wasiuczenka, Siergiej Kowalow, Helena Głogowska, Iwan Sztejnier, Iryna Bahdanowicz.

Ważnym obszarem aktywności Profesora była również dydaktyka. Praca w charakterze nauczyciela akademickiego na kilku znaczących polskich uniwersytetach

(Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Warszawski, Katolicki Uniwersytet Lubelski[1], Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) zaowocowała wypromowaniem ponad 260 magistrów – białorutenistów oraz kilkunastu rusycystów. Aleksander Barszczewski był także promotorem pięciu rozpraw doktorskich:

- Jerzego Garbińskiego, „Życie i twórczość Alesia Haruna (Aleksandra Pruszyńskiego) w kontekście literatury białoruskiej początku XX wieku";
- Beaty Siwek, „Białoruskie Stowarzyszenie Literackie «Białowieża» wobec problematyki dużej i małej ojczyzny";
- Katarzyny Bortnowskiej, „Białoruski postmodernizm. Liryka pokolenia «Bum-Bam-Litu»";
- Anny Demianiuk, „Twórczość emigracji białoruskiej (motyw Ojczyzny)"
- Katarzyny Drozd, „Białoruska literatura łagrowa (lata 30.-90. XX wieku)".

Prof. Anna Woźniak, wieloletni dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej KUL, z którym prof. Barszczewski w 1991 roku związał na kilka lat swoje losy, tak oto postrzega jego dydaktyczne osiągnięcia:

> Pierwsi studenci z grupy białoruskiej interesowali się kulturą białoruską, chłonęli jej literaturę, z zainteresowaniem i pilnie przykładali się do nauki języka białoruskiego. Owa atrakcyjność studiów białorutenistycznych była w tamtym czasie budująca i napawała nadzieją na przyszłość. Niemała w tym zasługa prof. Barszczewskiego, polskiego Białorusina, który swą ciepłą osobowością, spokojem i ogromną kompetencją w dziedzinie problematyki historycznoliterackiej, języka i kultury Białorusinów, potrafił naszych studentów przekonać do tego, że warto poznawać bliskich sąsiadów, zaznajamiać się z historią i współczesnym obliczem ich kultury, mentalnością i pierwiastkami narodowej identyfikacji (Woźniak 2005, 22).

To właśnie pod kierunkiem prof. Barszczewskiego powstały pierwsze prace białorutenistyczne na naszym uniwersytecie, których problematyka oscylowała wokół twórczości klasyków literatury białoruskiej (Janka Kupała, Jakub Kołas, Maksym Bahdanowicz), białoruskiej prozy wojennej (Wasyl Bykau), polsko-białoruskich związków literackich, białoruskiego folkloru i – mało znanej wówczas i dopiero odkrywanej – białoruskiej literatury emigracyjnej.

Z inicjatywy prof. Barszczewskiego polscy studenci zyskali możliwość rozwijania swoich pasji białorutenistycznych w ramach cyklicznie organizowanej na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym w Mińsku Letniej Szkoły Języka i Kultury Białoruskiej. Pierwsza taka szkoła, w której miałam przyjemność uczestniczyć, w wąskim, co prawda, ale wyjątkowym gronie wybitnych polskich slawistów – Alberta Bartoszewicza, Michała Kondratiuka, Tadeusza Lewaszkiewicza, odbyła się w 1991 roku i przyniosła niezwykłe owoce. Podarowany mi przez prof. Alberta Bartoszewicza zbiór wierszy Maksyma Bahdanowicza „Krzak dzikiej róży" („Шыпшына")

[1] Obecnie Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II.

wpłynął w znaczącej mierze na wybór tematu mojej pracy magisterskiej – „Miłość i śmierć w poezji Maksyma Bahdanowicza", a nawiązane kontakty z białoruskim badaczami sprzyjały wyborowi drogi naukowej.

Prof. Aleksander Barszczewski był aktywnym członkiem wielu stowarzyszeń i organizacji: Polskiego Towarzystwa Białorutenistycznego[2], Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów[3], Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża", Stowarzyszenia Folklorystów Białorusi, Komitetu Słowianoznawstwa PAN, Międzynarodowej Akademii Nauk Eurazja. Od 1993 roku pełnił funkcję przewodniczącego Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego.

Naukowy dorobek prof. Barszczewskiego imponuje rozległością zainteresowań, otwartością na nowe tematy i głębią wiedzy historycznoliterackiej. Obejmuje on trzy monografie autorskie, ponad sto artykułów, studiów i prac krytycznoliterackich, cztery podręczniki i skrypty (m.in. „Historia literatury białoruskiej. Folklor"), ponad dwadzieścia publikacji przekładowych i literackich, kilkaset prac popularnonaukowych, drukowanych cyklicznie na łamach wydawanego w Białymstoku od 1958 roku białoruskiego tygodnika „Niwa" (m.in. cykle „Беларуская літаратура", „Беларускі фальклор", „Радзіма-Родина"), a także kilkaset esejów emitowanych na antenie redakcji białoruskiej Radia Polonia („Беларускі літаратурны рух у пасляваеннай Польшчы", „Беларуская эміграцыйная пісьмовасць"). Nieprzypadkowo zatem Barszczewski nazwany został przez prof. Adama Maldzisa, badacza cieszącego się najwyższym autorytetem naukowym w środowisku slawistycznym, „ojcem" polskich białorutenistów (Maldzis 2015, 30).

Za najważniejsze publikacje naukowe Profesora należy uznać bez wątpienia monografie „Творцы беларускага літаратурнага руху ў Польшчы. 1958-1998" (Barszczewski 2001) oraz „Беларуская эміграцыйная пісьмовасць" (Barszczewski 2004), które stanowią efekt jego wieloletnich badań naukowych, prowadzonych i w krajowych, i w zagranicznych ośrodkach naukowych. Pierwsza prezentuje sylwetki twórcze trzydziestu jeden przedstawicieli białoruskiego ruchu literackiego w Polsce (m.in. Nadziei Artymowicz, Jurki Bajeny, Jaszy Bursza, Miry Łukszy, Zosi Saczko, Jana Czykwina, Michasia Szachowicza, Wiktara Szweda, Sakrata Janowicza), ukazując ich literackie osiągnięcia w szerokiej perspektywie kulturowej, na tle przemian społeczno-politycznych zachodzących w Polsce po 1958 roku, druga – przybliża najważniejsze zagadnienia związane z działalnością białoruskich ośrodków emigracyjnych w Sankt Petersburgu, Kownie, Pradze, Paryżu i Berlinie. W polu zainteresowań Badacza znalazły się znaczące postaci białoruskiego życia literackiego na emigracji, takie jak Uładzimir Żyłka, Łarysa Hienijusz czy Natalla Arsienniewa.

[2] W latach 1993-2004 był przewodniczącym towarzystwa.
[3] W latach 1995-2005 pełnił funkcję wiceprezydenta.

Artykuły, studia i prace krytycznoliterackie publikowane zarówno w języku polskim, jak i białoruskim na łamach periodyków naukowych i w monografiach wieloautorskich prezentują niezwykle szeroki wachlarz problemów i zagadnień. Wiele z nich poświęconych jest białorusko-polskim związkom literackim i kulturowym (m.in. „Polskie zainteresowania językiem i kulturą białoruską w XIX wieku"; „Polacy i literatura polska w życiu Janki Kupały"; „Адам Міцкевіч у ацэнках беларускіх эміграцыйных даследаваннях"; „Беларускасць Уладзіслава Сыракомлі ў інтэрпрэтацыі польскіх даследчыкаў пачатку XX стагоддзя"), roli białoruskich i polskich czasopism w popularyzacji literatury i kultury białoruskiej („«Наша ніва» – барацьбітка за беларускае адраджэнне"; „Янка Купала на старонках «Бацькаўшчыны» ў гадах 1947-1952"; „Białoruskie kwestie religijne na łamach «Przeglądu Wileńskiego»"; „Творчасць Яна Баршчэўскага на старонках альманаха «Незабудка»"), białoruskiej tradycji ludowej („Białoruska obrzędowość weselna we wschodniej Białostocczyźnie"; „Беларускі край і беларускі характар у публікацыях Яна Чэчота"; „Беларусь і беларусы ў публікацыі Оскара Кольберга. Люд польскі – Беларусь – Палессе"; „Сельскагаспадарчыя боствы ў беларусазнаўчых даследаваннях Часлава Пяткевіча"; „Народныя паляшуцкія абрады і вераванні звязаныя з паасобнымі этапамі чалавечага жыцця ў кнізе Усходняе Палессе Казіміра Машынскага"), życiu religijnemu Białorusinów i problematyce religijnej w literaturze białoruskiej („Białoruskie kwestie religijne na łamach «Przeglądu Wileńskiego»"; „Obraz unii brzeskiej w Kronice Barkułabowskiej"; „Idea służenia Bogu i wartościom chrześcijańskim w «Pamiętniku» białoruskiego księdza-poety Kazimira Swajaka"; „Беларуская рэлігійная праблематыка на старонках эміграцыйнага часопіса «Патрыёт»") oraz wybranym zagadnieniom z historii, kultury i literatury białoruskiej emigracji („Беларускае эміграцыйнае згуртаванне «Шыпшына»"; „Уладзімер Жылка – эміграцыйны паэт і літаратуразнавец"; „Антыбалшавіцкія ды антыімперскія іэі на старонках беларускага эміграцыйнага часопіса «Рух»"; „«Патрыёт» – адзін з першых беларускіх эміграцыйных часопісаў у Вялікабрытаніі"; „Rola białoruskiego ośrodka emigracyjnego w Sankt Petersburgu w szerzeniu idei białoruskiego odrodzenia narodowego"; „Эміграцыя беларусаў у Амерыку ў асвятленні «Нашай Нівы»"). Większość problemów i zagadnień poruszonych w artykułach i szkicach krytycznoliterackich wybrzmiała także w referatach Profesora wygłaszanych na krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych (Białowieża, Warszawa, Opole, Kraków, Wrocław, Olsztyn, Lublin, Mińsk, Witebsk, Brześć, Połock, Harrogate, Londyn) oraz w ramach wykładów gościnnych prowadzonych na innych uniwersytetach (Queens College of City Univeristy of New York, School of Slavonic and East European Studies, Univeristy of London, Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku, Grodzieński Uniwersytet Państwowy, Witebski Uniwersytet Państwowy, Połocki Uniwersytet Państwowy, Homelski Uniwersytet Państwowy).

Naukowe, dydaktyczne i organizacyjne osiągnięcia prof. Barszczewskiego zostały docenione zarówno w kraju, jak i za granicą oraz zaowocowały licznymi wyróżnieniami: Odznaką „Zasłużony Działacz Kultury" (1970), Złotą Odznaką „Za zasługi dla Województwa Warszawskiego" (1971), Złotym Krzyżem Zasługi (1971), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1981), Złotą Odznaką „Zasłużony Białostocczyźnie" (1984), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1986), Medalem Franciszka Skaryny (1991), Medalem Ryhora Szyrmy „За клопат пра мудрасць народу" (2005), Medalem „За ўклад у развіццё культуры Беларусі" (2010), Orderem Franciszka Skaryny (2015).

Ten niezwykle barwny obraz aktywności i osiągnięć prof. Barszczewskiego nie byłby pełny, gdyby pominąć jego twórczość literacką i translatorską. Należy on bowiem do grona najbardziej znanych poetów Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża", a jego poezja zaskakuje subtelnością artystycznych ujęć, malowniczością poetyckich obrazów, iście kresową melancholią. Aleś Barski, bo taki pseudonim artystyczny przybrał Aleksander Barszczewski, jest autorem pięciu zbiorów poetyckich: „Белавежскія матывы" (1959), „Жнівень слоў" (1967), „Мой бераг" (1976), „Блізкасць далёкага" (1984), „Лірычны пульс" (1987) oraz tomu wspomnieniowego „З пабачанага і перажытага" (1992). W 2011 roku w Mińsku jego wiersze zostały także opublikowane w zredagowanym przez Kastusia Ćwirkę zbiorze „Выбраныя творы" (Barski 2011), a cztery lata później wydane w Warszawie w tomie „«І толькі ў мове роднай буду вечны…». Вершаваныя творы" w redakcji Mikołaja Chaustowicza (Barski 2015).

Brytyjski slawista Arnold McMillin w swojej monografii „Беларуская літаратура дыяспары" tak oto prezentuje twórczość literacką Alesia Barskiego:

> Пачынаючы з ранніх твораў і да самых апошніх А. Барскаму ўласціва моцнае пачуццё патрыятызму – як у дачыненні да яго роднай Беласточчыны, так і да ўсяе Беларусі. Нацыю ў шырокім сэнсе і яе культурную спадчыну ён найбольш яскрава паказвае ў шматлікіх згадках пра яе старажытную мову і ў вершах, прысвечаных гістарычным асобам: Францішку Скарыну, Кастусю Каліноўскаму, Паўлюку Багрыму (1812-1891?) і Янку Купалу. Праз усё сваё жыццё А. Барскі ненавязліва рабіў усё магчымае, каб усталяваць сувязь паміж беларускай дыяспарай і метраполіяй (McMillin 2004, 274).

Rzeczywiście. W całym jego dorobku poetyckim bardzo wyraźnie zaznaczają się problematyka narodowa, refleksje nad zagadnieniem białoruskiej tożsamości (Kliabanau 2013, 393), rolą jednostki w procesie dziejowym. Tematyka ta silnie wybrzmiewa w wierszach „Przytuliwszy się do Ojczyzny" („Прытуліўшыся да айчыны"), „Korowaj" („Каравай"), „Podziękowanie Ojczyźnie" („Падзяка Айчыне"), „M. Bahdanowiczowi" („М. Багдановічу"), „Pomnik poety" („Помнік паэту"), „Freski" („Фрэскі"), „Dar" („Дар"). Niemało w nich zadumy nad kulturowym dziedzictwem, jego znaczeniem w kształtowaniu przyszłych, świadomych

narodowo, pokoleń oraz obrazów małej, intymnej ojczyzny, której zmityzowany i silnie zliryzowany obraz przenosi przez większość swoich poetyckich zbiorów (Siwek 2004, 120-132) i który przyjmuje różnorodne literackie wcielenia zaskakujące siłą ekspresji i sugestywnością form:

Пейзажы,
Краявіды белавежскія,
Сонцы
Ў трасніках наднарвянскіх
І цішыня,
Такая галасістая,
Што будзіць
Мае сны каменныя.
Мае Афіны тут –
Назваў іх Бандарамі…
(Barski 2015, 309-310)

Wiele miejsca w refleksji poetyckiej poświęcił Aleś Barski kwestiom białoruskiego języka, jego znaczenia i roli w kształtowaniu się współczesnego narodu białoruskiego, tak często niestety, porzucającego język ojców, na rzecz bardziej atrakcyjnego i funkcjonalnego języka rosyjskiego. Problem ten, który wybrzmiał także silnie w artykule McMillina „Language, Place and History in Belarusian literaturę" (McMillin 2015, 97-105), odnajdujemy m.in. w wierszach „Mój kraj – moja świątynia" („Мой край – мая святыня"), „A wieczny mój ogień…" („А вечны мой пажар…"), „Ze swoją ziemią i dla niej" („З сваёй і для сваёй зямлі"), „Poeci urastajcie w słowa" („Урастайце паэты ў словы"), „Zawsze z tobą…" („Мне заўсёды з табою…"), „Isłoczańska zaduma" („Іслачанскія задуменні"). W ostatnim z nich poeta pisze:

Як добра,
Калі ў цябе ёсць
Свой дом
І свае мары,
Тады ты гаспадар,
Не госць
На аграмадным шары.
Як добра,
Калі з тысячы моў
Твая
На месцы першым
І калі можаш
Сваю кроў
Аддаць айчынным вершам
(Barski 2015, 363)

I w tym, i wielu innych wierszach podejmujących problematykę tożsamościową kwestie polityczne schodzą na plan dalszy. To, co w nich najważniejsze, trafnie ujął w swoim eseju brytyjski slawista, przyjaciel Aleksandra Barszczewskiego – Jim Dingley, który z odległego Margate przybył na zorganizowany przez Katedrę Literatury Ukraińskiej i Białoruskiej KUL jubileusz 85-lecia urodzin Profesora: „His poetry creates an atmosphere of «Belarussianness» that people can breathe freely, without reference to whatever the current political dogma may be" (Dingley 2015, 42).

Ważne miejsce w literackim dorobku Alesia Barskiego zajmuje liryka miłosna. Jej najpiękniejszą realizację stanowi cykl stu utworów zebranych w zbiorze poetyckim „Bliskość dalekiego". Intensywność przeżyć, sugestywne opisy doznań fizycznych i duchowych, zmysłowe doświadczanie świata, swoista „spowiedź i litania" (Zaniewska 1992), zanurzenie w tajemnicy miłości, próba jej zrozumienia to tematy, które wybrzmiewają w tym cyklu z niezwykłą wyrazistością i zmuszają do zastanowienia się nad istotą świata i człowieka, substancjalnością pierwiastka duchowego w człowieku. Dla bohatera lirycznego tych wierszy miłość stanowi wartość fundamentalną, zasadniczą potrzebę serca. To ona nadaje treść wszelkim ludzkim aktywnościom, wyznacza kierunek dążeń i marzeń:

Кахаць без пары,
Кахаць без берагоў,
Кахаць – каб загубіць і нарадзіцца,
Каб не было твайго,
Каб не было майго, -
Стацца бяздоннаю крыніцай.
Прыкрыцца небам зорным
Без канца,
Вярнуць узятае,
Сваё аддаць без краю;
Шукаць, шукаць
Найцвёрдшага разца
І высечы на камені –
КАХАЮ

(Barski 2015, 155)

Problematykę tę dopełnia filozoficzna i antropologiczna refleksja nad podmiotowością człowieka, jego miejscem w świecie, wolnością i moralnością. Warto podkreślić, że fundamentem większości poetyckich tekstów Alesia Barskiego jest doświadczenie autobiograficzne, któremu nadaje poeta niepowtarzalny językowy i stylistyczny kształt i które osadza w szerokim kontekście problemów tożsamościowych i kulturowych, tak typowych dla ludzi pogranicza (Opacki 2014).

Bogaty dorobek naukowy i literacki Aleksandra Barszczewskiego doczekał się licznych studiów i opracowań, choć z pewnością jest jeszcze wiele obszarów

nieodkrytych, które wymagają pogłębionych analiz i interpretacji (Siwek 2015, 65). Badawcza dociekliwość Profesora, otwartość na potrzeby drugiego człowieka, wyjątkowa serdeczność i ciepły uśmiech na zawsze pozostaną w pamięci jego uczniów. Tę wyjątkowość postaci Aleksandra Barszczewskiego trafnie ujął białoruski pisarz emigracyjny Janka Zaprudnik:

> Нам у Злучаных Штатах, куды даходзіла „Ніва", не спатрэбілася шмат часу, каб пераканацца, што ў асобе Баршчэўскага беларуская справа займела здольнага й дынамічнага энтузіяста культурна-асьветніцкае працы, прадпрыймальнага арганізатара, плённага паэта, журналіста й навукоўца, натхнёнага абаронцы й папулярызатара друкаванага слова. Ягоная дынамічная натура, аптымізм ды глыбокая прывязнасць да сваіх каранёў, надавалі яму мужнасьсці ў абароне свае нацыянальнае й чалавечае годнасьці ды веры ў пераадоленне цяжкасьцяў (Zaprudnik 2006, 50).

Bibliografia

Barszczewski, A. (2001), Tvortsy byelaruskaha litaraturnaha rukhu w Pol'shchy 1958-1998. Minsk. [Баршчэўскі, А. (2001), Творцы беларускага літаратурнага руху ў Польшчы 1958-1998. Мінск.]

Barszczewski, A. (2004), Byelaruskaya emihratsyynaya pis'movasts'. Warszawa. [Баршчэўскі, А. (2004), Беларуская эміграцыйная пісьмовасць. Варшава.]

Barski, A. (2011), Vybranyya tvory. Minsk. [Барскі, А. (2011), Выбраныя творы. Мінск.]

Barski, A. (2015), „I tol'ki w movye rodnay budu vyechny…". Vyershavanyya tvory. Warszawa. [Барскі, А. (2015), „І толькі ў мове роднай буду вечны…". Вершаваныя творы. Варшава.]

Dingley, J. (2015), Rediscovering Barski/Barszczewski: some reflections on nations, literaturę, writers and readers. W: Kaczmarczyk, M./Nowacki, A./Sidor, M. i in. (red.), „Światła masz tyle w sobie…" Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Lublin, 35-42.

Kliabanau, D. (2013), Białoruska tożsamość narodowa: traumatyczne przeżycia pogranicza w ujęciu literackim (na przykładzie wybranych utworów literatury białoruskiej XX wieku). W: Przegląd Wschodnioeuropejski. IV, 393-408.

McMillin, A. (2004), Byelaruskaya litaratura dyyaspary Minsk. [Макмілін, А. (2004), Беларуская літаратура дыяспары, Мінск.]

McMillin, A. (2015), Language, place and history in Belarusian literature. W: Przegląd Wschodnioeuropejski. VI/I, 97-105.

Maldzis, A. (2015), „Bats'ka" pol'skikh byelarusistaw. Da 85-hoddzya z dnya naradzhennya Alyaksandra Barshchewskaha. W: Kaczmarczyk, M./Nowacki, A./Sidor, M. i in. (red.), „Światła masz tyle w sobie…" Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Lublin, 30-33. [Мальдзіс, А. (2015), „Бацька" польскіх беларусістаў. Да 85-годдзя з дня нараджэння Аляксандра Баршчэўскага. W: Kaczmarczyk, M./Nowacki, A./Sidor, M. i in. (red.), „Światła masz tyle w sobie…" Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Lublin, 30-33.]

Opacki, Z. (2014), Pogranicze jako determinanta historii Białorusi. Uwagi na marginesie monografii: Белорусы: нация Пограничья. W: Przegląd Wschodnioeuropejski. V/I, 13-29.

Siwek, B. (2004), Ojczyzna duża i mała. Poeci Białoruskiego Stowarzyszenia Literackiego „Białowieża" wobec problematyki ojczyźnianej. Lublin.

Siwek, B. (2015), Poetyckie światy Alesia Barskiego. W: Kaczmarczyk, M./Nowacki, A./Sidor, M. i in. (red.), „Światła masz tyle w sobie…" Ze studiów wschodniosłowiańskich. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Aleksandrowi Barszczewskiemu w osiemdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Warszawa, 65-75.

Timoszuk, M. (2006), Profesor Aleksander Barszczewski. W: Timoszuk, M./Chaustowicz, M. (red.), Droga ku wzajemności. Tom jubileuszowy dedykowany prof. Aleksandrowi Barszczewskiemu. Warszawa, 9-11.

Woźniak, A. (2005), Profesor Aleksander Barszczewski i jego związki z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Na jubileusz 75-lecia. W: Roczniki Humanistyczne. 7, 21-25.

Zaniewska, T. (1992), Podróż daremna. Szkice o poezji białoruskojęzycznej w Polsce. Białystok.

Zaprudnik, J. (2006), Alyaksandr Barshchewski: Pohlyad z' N'yu-Yorku. W: Timoszuk, M./Chaustowicz, M. (red.), Droga ku wzajemności. Tom jubileuszowy dedykowany prof. Aleksandrowi Barszczewskiemu. Warszawa. [Запруднік Я. (2006), Аляксандр Баршчэўскі: Погляд зь Нью-Ёрку. W: Timoszuk, M./ Chaustowicz, M. (red.), Droga ku wzajemności. Tom jubileuszowy dedykowany prof. Aleksandrowi Barszczewskiemu. Warszawa].